

Türkiye ile Macaristan arasında Sümerbank ve Titaş'ın Macaristanda kâin Manfred Wiess ve Mavag firmalarıyla akdetmiş oldukları iki mukavelenin 3 mayıs 1941 tarihli Türk - Macar Anlaşması hükümleri haricinde olarak tatbikına müsaade edilmesi hakkında yapılan Anlaşmanın tasdikına dair kanun lâyihası ve Hariciye ve İktisat encümenleri mazbataları (1/783)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar dairesi müdürlüğü

Sayı : 6/1189

25 . III . 1942

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Türkiye ile Macaristan arasında, Sümerbank ve Titaş'ın Macaristanda kâin Manfred Wiess ve Mavag firmalarıyla aktetmiş oldukları iki mukavelenin 3 mayıs 1941 tarihli Türk - Macar Ticaret Anlaşması hükümleri haricinde olarak tatbikına mütedair yapılan anlaşmanın tasdiki hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 5 . III . 1942 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesıyla birlikte sunulmuştur.

3970 sayılı kanunun verdiği salâhiyete istinaden bahsi geçen Anlaşmanın İcra Vekilleri Heyetince 11 . III . 1942 tarihinde mer'iyete konulduğu arz olunur.

Başvekil

Dr. R. Saydam

Mucip sebepler lâyihası

Macaristan ile aramızda 3 mayıs 1941 tarihinde imza edilen Ticaret ve Tediye Anlaşmalarının meriyete girdikleri 1 haziran 1941 den evvel aktedilmiş bulunan Hususi Takas mukavelelerinin yeni Anlaşmalar hükümleri dahilinde yeniden tetkiki ve bu ahkâma intibaken infazı lâzımgelmekte ise de, işbu mukaveleler meyanında bulunan ve biri Sümerbank ile Manfred Weiss Macar firması ve diğeri de Titaş şirketi ile Mavag Macar müessesesi mümessilleri arasında aktedilmiş bulunan iki Hususi takas mukavelesinin umumî ahkâma intibak ettirilmeleri halinde bunların akdiyle istihsali derpiş edilmiş bulunan maksadın zayi olacağı anlaşılmış bulunduğundan, işbu mukavelelerin salıfüzükir anlaşmalar hükümlerine intibakı cihetine gidilmiyerek aynen tatbiki, şu kadar ki gelecek mal bedellerinden % 30 unun kliring B hesabına yatırılması muvafık olacağı düşünülmüş ve bu hususta Macar Hükûmetiyle mutabık kalınarak keyfiyet Ankara'daki Macaristan Elçiliği ile nota teatisi suretiyle tahakkuk ettirilmiştir.

Beynelmillel ticari durum ve memleketimizin ihtiyaçları nazarı dikkate alınarak yapılan bu Anlaşma menfaatlarımıza uygun görüldüğünden, kabul ve tasdiki Büyük Millet Meclisinin yüksek tasvibine arz olunur.

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Hariciye encümeni

Esas No. 1/783

Karar No 7

3. IV. 1942

Yüksek Reisliğe

Türkiye ile Macaristan arasında, Sümerbank ve Titaş'ın Macaristanda kâin Manfred Wiess ve Mavag firmalarıyla aktetmiş oldukları mukavelelerin 3. mayıs 1941 tarihli Türk - Macar Anlaşması hükümleri haricinde olarak tatbikına mütedair yapılan anlaşmanın tasdikı hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 5. 3. 1942 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası mucip sebeplerle birlikte encümenimize havale buyurulmakla Hariciye vekilliği mümessilinin hazır bulunduğu bir toplantıda tetkik ve müzakere olundu.

Mucip sebepler lâyihasında izah edildiği gibi Macaristan ile aramızda 3 mayıs 1941 tarihinde imza edilen Ticaret ve Tediye Anlaşmalarının meriyyete girdikleri 1 haziran 1941 den evvel aktedilmiş bulunan hususi takas mukavelelerinin yeni anlaşmalar hükümleri dahilinde yeniden tetkik ve bu ahkâma intibaken infazı lâzımgelmekte ise de işbu mukaveleler arasında bulunan ve biri Sümerbank ile Manfred Wiess Macar firması, diğeri de Titaş şirketi ile Mavag müessesesi mümessilleri arasında aktedilmiş iki hususi takas mukavelesinin umumî ahkâma in-

tibak ettirilmeleri istihsali derpiş edilmiş bulunan maksadın zayi olacağı anlaşılmış olduğundan bu mukavelelerin mezkûr anlaşmalar hükümlerine intibakı cihetine gidilmiyerek aynen tatbiki muvafık olacağı düşünülmüş ve bunu temin için Macar Hükûmetiyle mutabık kalınarak Ankaradaki Macar elçiliği ile nota teati edilmiştir.

Beynelmilel ticari durum ve memleketimizin ihtiyaçları nazarı dikkate alınarak yapılan bu Anlaşmalar menfaatimize uygun görüldüğünden kanun lâyihası encümenimizce aynen kabul edilmiştir.

Havalesi veçhile İktisat encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulmuştur.

Ha. En. Reisi	M. M.	Kâtip
Konya	İstanbul	Tokad
M. Göker	A. Ş. Esmer	
Diyarbakır	Elâzığ	Erzurum
Zeki M. Alsan	F. A. Aykaç	P. Demirhan
Gümüşane		Manisa
Edib Servet Tör		Hikmet Bayur
	Tekirdağ	
	Yahya Kemal Beyatlı	

İktisat encümeni mazbatası

T. B. M. M.

İktisat encümeni

Esas No. 1/783

Karar No. 27

10 . IV . 1942

Yüksek Reisliğe

Sümerbank ve Titaş'ın Macaristan'da kâin Manfred Wiess ve Mavağ firmalarıyla akdetmiş oldukları iki mukavele, 3 Mayıs 1941 tarihli Türk - Macar Ticaret Anlaşması hükümleri haricinde olarak tatbikına mütedair Macaristan'la yapılan Anlaşmanın tasdikı hakkında Hariciye vekâleti tarafından hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 5 . III . 1942 tarihinde Yüksek Reisliğe arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesi ve Hariciye encümeni mazbatasıyla birlikte Encümenimize tevdi buyurulmuş olmakla Hariciye ve Ticaret vekâletleri mümessilleri hazır bulundukları halde tetkik ve mütalâa olundu.

Esbabı mucibede ileri sürülen mütalâalara ve verilen şifahi izahlara göre Macaristan ile aramızda 3 Mayıs 1941 tarihinde imza edilen Ticaret ve Tediye Anlaşmalarının mer'iyete girdikleri 1 Haziran 1941 tarihinden evvel akdedilmiş bulunan hususi takas mukavelelerinin yeni Anlaşmalar hükümleri dahilinde yeniden tetkiki ve bu ahkâma intibaken infazı lâzım gelmekte ise de işbu mukaveleler arasında bulunan ve biri Sümerbank ile Manfred Wiess Macar firması ve diğeri de Titaş şirketi ile Mavağ Macar müessesesi aralarında akdedilmiş bulunan iki hususi takas mukavelesinin umumî ahkâma intibak ettirilmeleri halinde bunların aktiyle istih-sali derpiş edilmiş bulunan maksadın zayi olacağı anlaşılmış bulunduğundan işbu mukavelele-

rin Macarlarla aramızda mevcut anlaşmalar hükümlerine intibakı cihetine gidilmiyerek aynen tatbiki şu kadar ki gelecek mal bedellerinden yüzde 30'unun kliring B hesabına yatırılması muvafık olacağı düşünüldüğü ve bu hususta Macar Hükûmetiyle mutabık kalındığı ve beynelmilel ticari durum ve memleketimizin ihtiyaçları nazarı dikkate alınarak yapılan bu anlaşmanın memleketimizin menfaatlerine uygun olduğu anlaşılmış ve bu itibarla encümenimizce de muvafık görülen kanun lâyihası birinci maddede ifade bakımından yapılan ufak bir tashih ile aynen kabul edilmiştir.

Umumî Heyetin tasvibine arzedilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

İk. En. Rs.	M. M.	Kâ.
Giresun	Rize	Giresun
İ. Sabuncu	Fuad Sirmen	K. Gülek
Afyon K.	Afyon K.	Ankara
H. Erkan	İzzet Akosman	A. Ulus
Ankara	Denizli	Diyarbakır
M. Eriş	Tahir Berkay	V. N. Sünkitay
Erzincan	Gazianteb	İçel
S. Başotaç	Nuri Pazarbaşı	Dr. M. Berker
İzmir	Kars	Kastamonu
Benal Arıman	K. Arıklı	M. Celâl Bayar
Konya	Konya	Sinob
Kâzım Okay	H. Dikmen	Y. Kemal Tengirşenk
Niğde		Zonguldak
Dr. R. Ferid Talay		H. Karabacak

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye ile Macaristan arasında, Sümerbank ve Titaş'ın Macaristan'da kâin Manfred Weiss ve Mavag firmalarıyla akdetmiş oldukları iki mukavelenin 3 mayıs 1941 tarihli Türk - Macar Ticaret Anlaşması hükümleri haricinde olarak tatbikına müsaade edilmesi hakkında, yapılan Anlaşmanın tasdikına dair kanun lâyihası

MADDE 1. — Türkiye ile Macaristan arasında, Sümerbank ve Titaş'ın Macaristan'da kâin Manfred Weiss ve Mavag firmalarıyla akdetmiş oldukları iki mukavelenin 3 mayıs 1941 tarihli Türk - Macar Ticaret Anlaşması hükümleri haricinde olarak tatbikına müsaade edilmesi hakkında 24 şubat 1942 tarihinde Macar Hükûmetiyle nota teatisi suretiyle yapılan Anlaşma kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'idir.

MADDE 3. — Bu kanunun hükümlerini tatbikî İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
Dr. R. Saydam	H. Menemencioğlu	A. R. Artunkal
Da. V.	Ha. V.	Mal. V.
Fayık Öztrak	Ş. Saracoğlu	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel	A. F. Cebesoy	Sırrı Day
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	R. Karadeniz	Muhlis Erkmen
Mü. V.		Ti. V.
F. Engin		M. Ökmen

İKTİSAT ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Türkiye ile Macaristan arasında, Sümerbank ve Titaş'ın Macaristan'da kâin Manfred Weiss ve Mavag firmalarıyla aktetmiş oldukları iki mukavelenin 3 mayıs 1941 tarihli Türk - Macar Ticaret Anlaşması hükümleri haricinde olarak tatbikına müsaade edilmesi hakkında, yapılan Anlaşmanın tasdikına dair kanun lâyihası

MADDE 1. — Sümerbank ve Titaş'ın Macaristan'da kâin Manfred Weiss ve Mavag firmalarıyla aktetmiş oldukları iki mukavelenin 3 mayıs 1941 tarihli Türk - Macar Ticaret Anlaşması hükümleri haricinde olarak tatbikına müsaade edilmesi hakkında 24 şubat 1942 tarihinde Macar Hükûmetiyle nota teatisi suretiyle yapılan Anlaşma kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2. — Hükûmetin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Hükûmetin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

İcra Vekilleri Heyetinin 2/17549 sayılı ve 16 mart 1942 tarihli kararname si suretidir.

Sümerbank ile Titaş firmasının Macaristan'da kâin Manfred Weiss ve Mavag firmaları ile akteylemiş oldukları iki mukavele nin 3 mayıs 1941 tarihli Türk - Macar Ticaret Anlaşması hükümleri haricinde olarak tatbikını teminen ve 15 . VII . 1941 tarihli ve 2/16235 sayılı kararname ile verilen salâhiyete istinaden Hükümetimizle Macaristan Elçiliği arasında teati edilip Hariciye vekilliğinin 3 . III . 1942 tarihli ve 22955/103 sayılı tezkeresiyle tevdi olunan ilişik notaların mer'iyete konulması; 3970 sayılı kanunun birinci maddesine tevfi kan, İcra Vekilleri Heyetince 16 mart 1942 tarihinde kabul olunmuştur.

T. C.

Hariciye vekâleti

22628/9

Ankara, 24 şubat 1942

Bay Elçi,

Cumhuriyet Hükümetinin, 3 mayıs 1941 tarihli Türk - Macar Ticaret Anlaşmasına merbut protokolün 3 ncü fıkrası hükümlerine rağmen, Sümerbank ile Manfred Weiss Macar firması arasında, 2.000 ton inşaat demiri ve 336.7 ton dikişsiz boruya mukabil Türk menşeli 3571.9 ton döküm ve 4071.9 ton çelik blok verilmesi için 18 mart 1941 de imzalanan mukavele nin ve keza Titaş Türk firması ile Mavag Macar firması arasında 1.000 ton beton demirine mukabil 2.000 ton döküm ve fazla olarak beher ton beton demiri için 100 pengö verilmesine dair olarak 15 teşrinievvel 1940 da imzalanan 59690 numaralı mukavele nin icrasına müsaade etmek hususunda mutabık bulunduğunu size bildirmekle şeref kesbeylerim.

Yukarıda mezkûr mukaveleler mucibince bir veya diğer tarafca teslim edilen veya edilecek olan emtia, 3 mayıs 1941 tarihli Türk - Macar Ticaret Anlaşmasına merbut A ve A I listelerinde münderiğ kontenjanlara mahsup edilmeyecek ve adı geçen anlaşmaya merbut protokolün, bakır teslimatına müteallik bulunan üçüncü fıkrası hükümleri bu muamelelerde tatbik olunmayacaktır.

Bununla beraber şurası mukarrerdir ki, yukarıda mezkûr mukavele mucibince Sümerbank tarafından ithal edilen emtia bedelinin % 30 u, Türkiye Cumhuriyet Merkez bankası nca Macar millî bankasının B hesabının matlubuna kaydolunacaktır. Bundan başka Türkiye Cumhuriyet Merkez bankası, Titaş ile Mavag arasında münakit yukarıda mezkûr mukavele esası dahilinde Macaristan'a gönderilen malların % 30 una muadil bir meblâğı, bu muamelelerin tesviyesi Türkiye ve Macaristan'daki kliring hesaplarına tedi yatta bulunulmaksızın yapılacağından A hesabı zimmetinden B hesabına nakledecektir.

Yukarıdaki husus hakkında Kraliyet Hükümetinin mutabakatını bana teyit eylemenizi rica ederim.

Derin saygılarımı sunarım Bay Elçi.

Ekselâns

Bay Jean Vornle

Macar Elçisi

N. Menemencioğlu

Şehirde

Macaristan sefareti
208/1942

Ankara; 24 şubat 1942

Bay Büyük Elçi,

Meali aşağıya naklolunan bugünkü tarihli mektubu aldığımı bildirmekle şeref kesbeylerim:

«Cumhuriyet Hükûmetinin, 3 mayıs 1941 tarihli Türk - Macar Ticaret Anlaşmasına merbut protokolün 3 nü fıkrası hükümlerine rağmen, Sümerbank ile Manferd weiss Macar firması arasında, 2 000 ton inşaat demiri ve 336,7 ton dikişsiz boruya mukabil Türk menşeli 3571.9 ton döküm ve 4071.9 ton çelik blok verilmesi için 18 mart 1941 de imzalanan mukavelenin ve keza Titaş Türk firması ile Mavag Macar firması arasında 1 000 ton beton demirine mukabil 2 000 ton döküm ve fazla olarak beher ton beton demiri için 100 pengö verilmesine dair olarak 15 teğrinievvvel 1940 da imzalanan 59690 numaralı mukavelenin icrasına müsaade etmek hususunda mutabık bulunduğunu size bildirmekle şeref kesbeylerim.

Yukarıda mezkûr mukaveleler mucibince bir veya diğer tarafca teslim edilen veya edilecek olan emtia, 3 mayıs 1941 tarihli Türk - Macar Ticaret Anlaşmasına merbut A ve A 1 listelerinde münferi kontenjanlara mahsup edilmeyecek ve adı geçen Anlaşmaya merbut protokolün, bakır teslimatına müteallik bulunan üçüncü fıkrası hükümleri bu muamelelerde tatbik olunmayacaktır.

Bununla beraber şurası mukarrerdir ki, yukarıda mezkûr mukavele mucibince Sümerbank tarafından ithal edilen emtia bedelinin % 30 u, Türkiye Cumhuriyet Merkez bankasıca Macar Millî bankasının B hesabının matlubuna kaydolunacaktır. Bundan başka Türkiye Cumhuriyet Merkez bankası, Titaş ile Mavag arasında münakit yukarıda mezkûr mukavele esası dahilinde Macaristana gönderilen malların % 30 una muadil bir meblâğı, bu muamelelerin tesviyesi Türkiye ve Macaristan-daki kliring hesaplarına tediyeatta bulunulmaksızın yapılacağından, A hesabı zimmetinden B hesabına nakledilecektir.

Yukarıdaki husus hakkında Kıraliyet Hükûmetinin mutabakatını bana teyit eylemenizi rica ederim.»

Macar Kıralılık Hükûmetinin yukarıdaki hususlar üzerinde mutabık bulunduğunu Ekselansınıza bildirmekle şeref kesbeylerim. En derin saygılarımı sunarım Bay Büyük Elçi.

Ekselans;

Bay N. Menemencioğlu;

Büyük Elçi, Türkiye Cumhuriyeti Hariciye vekâleti Umumî kâtibi.

Ankara

J. Vornle